

לאורו

בעזרת ד'

גליון 78

מצורע, ה'תשע"ט

עיונים לאור תורתו של מרן הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

אורו לילדים

הטומאה - צל הקדושה

הרב יעקב אריאל

קדושת הגוף

וקדושת הנשמה

הרב שלמה לוי

ביאור
ל"אורות
התחיה"

מעלית לתחתית

ומתחתית לעלית

אלדד פרי

ביאור
ל"אורות
הקודש"

אדם
ואמונה

כיצד ללמוד תנ"ך? (א)

הרב אורי שרקי

ביאור
ל"מידות
הראיה"

עיסוק בריא בחומר

הרב יצחק זאגא

בינו
שנות
דור ודור"

הרב קוק והרב זוננפלד,

תיעוד מאירועים

הרב צוריאל חלמיש

באור
צעיר

עבודת ההרגל

"...ואי אפשר לכוחות גשמיים שיתחזקו ולא יורידו את הערך הרוחני והמוסרי ממעלתו,

כי אם כשהאורה המחשבתית תהיה גדולה עמוקה ורחבה.

וזה אי אפשר כי אם כשהעסק ברזי תורה יהיה גדול ומזהיר..."

(אורות הקודש, א, כח)

אורו אלבנים

שלום לכם חברים,

אנחנו לא כמו כל שאר העמים, אנחנו עם של חסד, עם סגלה. ואם נשכח זאת, נשכח מי אנחנו ומה מעשינו בעולם.

"אם נדע את גדלתנו, אנו יודעים גם את עצמנו. ואם נשכח את גדלינו, אנו שוכחים את עצמנו. ועם ששכח את עצמו - בודאי הוא קטן ושפל" ("אורות", עמ' נה).

שנזכה ללכת לאורו. שלכם, אורי ומורי.

בחג הפסח הקב"ה הראה לכל העולם שעם ישראל הוא עם מיוחד. הוא הוציא אותנו ממצרים בנסים גדולים. זהו בעצם 'יום ההלדת' של העם שלנו. עם מיוחד שיוצא לדרכו אל ארץ אבותיו.

באותה תקופה, כל העולם ידע שעם ישראל הוא עם מיוחד, ובהתחלה גם פחדו להלחם אתנו.

הרב מסביר שאנחנו צריכים לזכר כמה אנחנו מיוחדים. יש כאלו שחושבים שאנחנו כמו כל שאר העמים, אך האמת היא שמי שחושב ככה שכח עד כמה אנחנו עם מיוחד.

שיחה בשנים

אורי: חג הפסח הוא חג קשה. אכא ואמא מתאמצים כל כך כדי לנקות את הבית, וגם אנחנו משתדלים לעזור. אני כבר עייף מאד...

מורי: אתה צודק, אורי, חג הפסח הוא חג שדורש הרבה הכנה. אין באמת חובה לנקות כל חפץ בבית, אבל כלנו מתאמצים כמה שאנחנו יכולים לכבוד החג.

מספרים שבערב החג היו באים אנשים רבים אל בית הרב קוק בבקשת עזרה ובשאלות כאלו ואחרות. למרות העיפות הרבה, הרב היה מקבל אותם בשמחה. הוא העריך אותם על ההשקעה והרצון להתכונן לפסח כמו שצריך.

פעם אמר, שכפי שסוחר יין, שמגיעים אליו לקנות יין לליל הסדר, מקבל כל קונה בשמחה - כך הוא מקבל את כל אותם אנשים בשמחה. מה אתה אומר, אורי, אולי גם אנחנו יכולים ללמד מכך דבר מה על ההכנות לפסח?

מחיי הרב

השלימו את החסר מתוך האיורים שלפניכם.

בעודו בחור בישיבת וולוז'ין, היה מתפלל מעמק לבו. מלות התפלה היו יוצאות מ _____, ו _____ זלגו מ _____ כל מלה - היה אומר בכונה גדולה.

תלמידי הישיבה העריכו אותו, ורצו בקרבתו, אך היו גם מספר בחורים שלעגו לו על הנהגה זו. כל זאת לא הפריע לרב להמשיך בדרכו ולהתפלל בכל יום כאלו זו הפעם ה _____.

המשך בשבוע הבא

הטומאה - צל הקדושה

הרב יעקב אריאל

להכיר עפ"י תווי הפנים של האדם את רמתו המוסרית לחיוב ולשלילה

בכך מסביר ריה"ל את נגע הצרעת (שם סב):

זה מחוקי כוחות השכינה, כי היתה בישראל במעלת הרוח בגוף האדם, מועילה אותם החיות האלקית ונותנה להם זיו והדר בגופותם ובתכונותם ובמשכניהם, ובעת שמתרחקת מהם, מסתכלת עצתם ויתכערו גופיהם וישתנה יופים, וכשהיא מתרחקת מיחידים נראה על כל איש ואיש סימן התרחק אור השכינה'.

ניתן לשוב ולהיטהר ע"י שיבה אל מקור החיים הטהורים. בצורה מעשית מתבטא הדבר בטבילה במקור מים חיים. אך יחד עם זאת יש להיטהר גם ב'מי הדעת' בלשונו של הרמב"ם. כי עילת הטומאה היא החטא והטהרה האמיתית תלויה בתשובה שהיא שיבה אל מקור החיים הרוחניים של האדם שנברא בצלם.

למרות שבימינו לא ניתן בדרך כלל להכיר בחוש את הטומאה, בכל זאת ההלכה דורשת מאיתנו גם היום לנהוג בהלכות טומאה וטהרה. לפחות במצבים מסוימים. כגון, כהן חייב גם היום להיזהר מטומאת מת.

הראי"ה (מאורות הראיה פרק שני) מעמיד אותנו על הבדל מהותי בין כוהני ישראל לכוהני האומות. אצלם:

רבי יהודה הלוי בספרו הכוזרי חלק ג, מט אומר: "הטומאה והקדושה שני ענינים זה כנגד זה, לא ימצא האחד אלא בהמצא השני, ומקום שאין קדושה, אין טומאה"

לכן בימינו בהעדר מקדש וטהרה גם הטומאה אינה במלוא תוקפה (אם כי היא קיימת גם היום אלא שאינה מורגשת בעליל).

שם במאמר ב, ס הוא מרחיב את הרעיון ותולה את הטהרה בחיים ואת הטומאה במוות.

נגע הצרעת הוא תאי עור מתים, לכן המצורע חשב כמת. הנבלות והשרצים הם בע"ח שמתו. וכן הזיבות למיניהן הן חיים פוטנציאליים שנקטעו באיבם.

אולם מוות וחיים אינם רק מושגים ביולוגיים יש להם גם משמעות רוחנית. יש מעין 'מיתה' גם בעודנו בחיים. מעשה טוב מואר באור הקדושה, וממילא האנטיתזה שלה - מעשה רע - מכה את אור הקדושה. צדיקים במותם קרויים 'חיים' רשעים בחייהם קרויים 'מתים'.

לא כל אדם חש בכך, ועל כך אומר ריה"ל:

'איננו משיג בהפסד הזה לרוב דקותו אלא בעלי הרוחות הדקות והנפשות החשובות, המשתדלות להדבק בא-להות והנבואה'.

ואכן ידוע על יחידי סגולה שהיו מסוגלים

הגיליון מוקדש לע"נ

ר' אברהם בן פריחה ז"ל • ר' יוסף בן תמו ז"ל • ר' יעיש בן אסתר ז"ל • ר' אברהם בן לאה ז"ל

לכן המוות מורחק מהמקדש. 'לא תניף עליהן ברזל' ומשום כך לא יכול היה דוד לבנות את המקדש 'כי דמים רבים שפכת לפני ארצה' ובנו שלמה, איש השלום, הקפיד על כך שקול ברזל לא יישמע בבית בהיבנותו.

וכשם שהטומאה מחוברת למוות כך הקדושה מחוברת לחיים. לא רק החיים מחייבים קדושה אלא, במקביל, גם הקדושה יוצרת חיים.

בהמשך לדברי הראי"ה לעיל הוא אומר:

איסור טומאת כהן למתים, השריש את החיבור של הרוחניות והקדושה עם החיים עד אותה המידה שכל מה שיש לאדם יותר חלק בקדושה, הוא יותר מסור אל החיים וענייניהם.

וזה בונה אומץ לאומי כללי, שע"י חיבורו של היחיד אל האומה מוצא האדם גם את חיי העולם הזה לחיי נצח, והוא בא ע"י זה לעומק המחשבה שחיי הנצח העצמיים גם הם יש להם יסוד במציאות אושר האומה והפרחתה. "ה' ימלוך לעולם ועד".

ציור ההמון, ממשיך את הכהנים הרבה אל המתים וקבריהם עד שהם מתרחקים לגמרי מהחיים... הרוחניות מתפרדת מהמציאות החברתית לגמרי... וההתנכרות לחיים גורמת שהחיים עצמם יורדים ומתגשמים ביותר, והם נעשים חטיבה בפני עצמה שאין לאור הרוחני בה שום אחיזה, והרוחניות נעשית דבר בפני עצמה שיש לה ענין עם אנשים מיוחדים וזמנים מיוחדים ולא יותר. "לא כאלה חלק יעקב" (ירמיה' י).

מגמתנו היא לקדש את החיים ואת העולם כולו, על כן חייבים הכהנים להיות נפרשים מהמתים, כדי להטות את הצד הרוחני אל החיים וענייניהם.

המקדש הוא מקור החיים לעולם כולו, ממנו יוצאת בשורה של חיים ושלום בין הבריות. הוא מלכד את כל עם ישראל יחד ובמעגל רחב יותר את כל האנושות 'כי ביתי בית תפילה ייקרא לכל העמים' הוא צריך לשמש מרכז רוחני לעולם 'כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים' כתוצאה מאחדות זו 'לא יישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה'. כי שם ציוה ה' את הברכה והחיים לעולם כולו.

BEIT HARAV BOOK
בית הרב קוק
התאחדות לראי"ה

פסח ב'בית הרב' בירושלים לכל המשפחה

הבית פתוח למבקרים בחוה"מ פסח בימים שני, שלישי ורביעי,

י"ז-י"ט ניסן (22-24.4.19)

סיוורים | הפעלות | יצירות

- **האפיקומן האבוד** סיוורים בבית בשילוב סיפורים, חדר חושך, כתיבי חידה, סרטונים, ניגונים, יצירה וכמוכן הפתעות לילדים. בימים ב' וד' - בשעות 11:00, 14:00 ביום ג' בשעה 14:00

- **סיוור בשכונת נחלת שבעה**, בליווי שירים והפתעות, לכל המשפחה, בשכונת נחלת שבעה. בימים שני ורביעי בשעות 10:30 13:30 עלות למשתתף 25ש מגיל 4 מותנה המספר משתתפים.

מעמד 'קבלת פני רבו ברגל'

הרב אריה שטרן שליט"א, רבה הראשי של ירושלים, יארח את בית ישראל בבית מדרשו של מרן הרב קוק זצ"ל. שמחת חג בליווי כליזמרים ביום שלישי 11:00-13:00

כניסה חופשית
לסיוורים
ופעילויות
בבית הרב

בתשלום

כולם
מזומנים

לפרטים: 02-623-2560

רח' הרב קוק 9 ירושלים www.beit-harav.org.il

מונפי הארץ: שרונה, תל אביב

קדושת הגוף וקדושת הנשמה

משנה לג, אורות התחיה

הרב שלמה לוי

'התשובה הגופנית'

מין הרב זצ"ל מתאר בראשית ספרו 'אורות התשובה' את מדרגת התשובה הגופנית, כחלק מעבודת התשובה היותר רחבה ועמוקה בחייו של האדם:

[התשובה] "הגופנית סובבת את כל העבירות נגד חוקי הטבע, המוסר והתורה, המקושרים עם חוקי הטבע, שסוף כל הנהגה רעה הוא להביא מחלות ומכאובים, והרבה סובל מזה האדם הפרטי והכללי.

ואחרי הבידור שמתברר אצלו הדבר, שהוא בעצמו בהנהגתו הרעה אשם הוא בכל אותו דלדול החיים שבא לו, הרי הוא שם לב לתקן את המצב. לשוב לחוקי החיים, לשמור את חוקי הטבע, המוסר והתורה, למען ישוב ויחיה וישובו אליו החיים בכל רעננותם.

המדיצינה (=הרפואה הכללית) עוסקת בזה אמנם הרבה, אבל לא נשתכללה כפי הנראה עדיין לגמרי עבודה גדולה זו, ולא נמצא עדיין הפתרון הנכון לכל שאלות התשובה הגופנית עד כמה שיש בגבולות החיים להחזיר לאדם את כל האבוד ממנו מצד החטאים מהרסי הגוף וכוחותיו. וכפי הנראה, מקצוע של תשובה זו תלוי הוא בקשר חזק ביתר חלקי התשובה הרוחנית-הטבעית, האמונית והשכלית" (אורות התשובה פרק א).

גוף בריא או צריכים, כדי לנהל ולקדם את הרוחניות שבתוכנו. עם יציאתנו לגלות איבדנו הרכה מהערכים העמוקים של עולם

גדולה היא תביעתנו הגופנית, גוף בריא או צריכים, התעסקנו הרבה בנפשיות, שכחנו את קדושת הגוף, זנחנו את הבריאות והגבורה הגופנית, שכחנו שיש לנו בשר קדש, לא פחות ממה שיש לנו רוח הקדש.

הגוף - קדוש, והנשמה - קודש קדשים

"הנשמה לך והגוף פועלך" ביטוי זה מתוך נוסח הסליחות מלמד על ההיבט שלנו אל מול עולם הטבע והחומר, הבטה חיובית. אין או רואים בגוף מחסום לקדושה אלא דווקא להיפך, הגוף הוא הכלי המאפשר לנשמה להתגלות בעולם. אמנם, גוף ללא הדרכה רוחנית תורנית שכלית, יכול להוביל לטעויות גדולות מאד.

הנרתיק של הנשמה הוא הגוף, וכמוהו כנרתיק ספר התורה, וכשם שספר התורה קדוש בקדושה חמורה כך היא הנשמה הישראלית. כשם שהנרתיק של ספר התורה הוא בבחינת 'תשמיש קדושה', כך הגוף הישראלי הוא תשמיש קדושה לנשמה.

הרמב"ם בהלכות דעות מלמד אותנו את היחס הנכון לגוף וכך הוא כותב:

"הואיל והיות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא, שהרי אי אפשר שיבין או ידע דבר מידיעת הבורא והוא חולה, לפיכך צריך להרחיק אדם עצמו מדברים המאבדים את הגוף, ולהנהיג עצמו בדברים המבראים והמחלימים" (הלכות דעות פרק רביעי הלכה א).

לזהט זורח על גבי שריירים חזקים, ובגבורת הבשר המקדש תאיר הנשמה שנתחלשה, זכר לתחית המתים הגופנית.

תהליך התשובה המלאה 'עוז וחיים'

מִן הַרְבַּע זָצ"ל פּוֹתַח לָנוּ אֶת עוֹמֵק הַחַיִּים בַּהֲבֵנָה שִׁיכּוּלָה לְהִתְבַּרֵּר וּלְהִיִּתְפַּס, שֶׁהַקּוֹדֵשׁ וְהַחֹחַל אֵינֶם 'שְׁנֵי יְרִיבִים'. לְהִיפֹךְ, יֵשׁ בְּנֵיהֶם עוֹמֵק חַיִּים שֶׁל הַפְּרִיָּה וְיִצְרָה:

"הַגִּיעַ הַזְּמַן לְפָרְסָם בְּעוֹלָם. שֶׁהַקּוֹדֵשׁ, הַאִידֵאלִיּוֹת הָעֵלְיוֹנָה הָרְאוּיָה לְהִיּוֹת נִכְסֶפֶת מִכָּל צְדִיקִים, מִכָּל בְּרִי לֵב. הוּא יוֹנֵק מֵהַחֹחַל.

כְּמוֹ שֶׁהַצּוֹמֵחַ יוֹנֵק מֵהַדּוֹמָם וְכְמוֹ שֶׁהַחַיִּים וְהָאָדָם נִזְוֵן מִמָּה שֶׁהוּא לְמִטָּה מִמְּדֻרְגָתוֹ כְּהוּיָה וְאֵז יִבֵּא הַתּוֹר בְּעוֹלָם, שְׂרוּחַ הַקּוֹדֵשׁ וְשֵׁאִיפֶת הַקּוֹדֵשׁ יִהְיוּ הַגּוֹרְמִים הָאֲדִירִים לְבִנְיַן הָעוֹלָם וְשִׁכְלוֹלוֹ, וְיִסוּר אֵז מֵהָעוֹלָם אוֹתוֹ הַמִּצַּב שֶׁל הַמְּאִירָה הָעֵתִיקָה הַרּוֹבֶצֶת עָלָיו. הַמִּתְבַּטָּאת בְּמֵאֵמֶר הַפִּילוֹסוֹפִי הַמוֹסְרִי שֶׁל הַחֲסִיד בַּחֲבוּבֵת הַלְּבָבוֹת: "שִׁכַּל מָה שְׂמוֹסִיף הָעוֹלָם - יֵשׁוּב, מוֹסִיף הַשִּׁכַּל - חוֹרְבָן", וְיִהְיוּ יֵשׁוּב הַשִּׁכַּל וְיֵשׁוּב הָעוֹלָם הוֹלְכִים בַּהֲדָדוּת גְּמוּרָה, וְיִהְיֶה כְּבוֹד ד' לְעוֹלָם וְיִשְׁמַח ד' בְּמַעֲשָׂיו" (מֵאֲמָרֵי הָרֵאִיָּה).

בְּאֲגֻרֹתָיו מֵתָאֵר מִן הַרְבַּע זָצ"ל אֶת הַהוֹפְעָה הַחֲסִירָה הַקִּיּוּמִית ב'יֵשׁוּב הַיִּשָּׁן וּב'יֵשׁוּב הַחֲדָשׁ

"הַתְּנוּעָה הַחַיָּה שֶׁל הַיֵּשׁוּב הַחֲדָשׁ, חֲדוֹת הַחַיִּים וְאוֹמֵץ הַלֵּב, הַרְחַבַת הַדַּעַת, וְגֵאוֹת הַלְּאוּם הַשּׁוֹרֵר בְּקֶרֶב הַיֵּשׁוּב הַחֲדָשׁ, לֹא יִכּוּלָה לְשַׂאת אֶת הַגּוֹ הַכֶּפּוּף, אֶת הַפְּנִיִּים הַצְּמוּקוֹת וְהַעֲצוּבוֹת הַמְּפִיקוֹת פֶּחַד וּמוֹרֵךְ לֵב, אֶת הָעֵינִיִּים הַתּוֹעוֹת הַמְּרֵאוֹת יָאוּשׁ וְשֵׁנָאת הַחַיִּים, הַהֲלַבְשָׁה הַזְּרָה הַמְּזַרְחִית, כְּשֶׁהִיא מִצְטַרְפֶּת עוֹד עִם אִיזָה דְכּוּדוֹן שֶׁל עֲנִיּוֹת הִיא מְטַלֶּת אִימָה שֶׁל בּוֹז, עַל הָאִישׁ הַמּוֹרְגָל בַּחַיִּים אִירוֹפֵאִיִּים, אִם מַעֲט וְאִם הַרְבֵּה".

לִכֵּן - לְתִשׁוּבָה גְּדוּלָה אֲנוּ זְקוּקִים בְּכָל הַרְבָּדִים וְהַמִּישׁוּרִים!

הַטְּבַע הַמְּשֻׁלָּב עִם עוֹלָם הָרוּחַ, שִׁכְחָנו אֶת קְדוּשַׁת הַגּוֹף אֲשֶׁר אֵף הוּא יִצְרָה אֱלוֹהִית. הַגְּלוּת יִצְרָה נֶתֶק בֵּין הַגּוֹף וְהָרוּחַ, וּבִשְׁל כֶּךָ נוֹצַר רִיחֻק וְאֵף הַתְּנַגְּדוֹת לְטִיפּוֹל בְּאוֹפֵן מַעֲמִיק וְרִצְיָנִי בְּעוֹלָם הַמַּעֲשִׂים. הַטִּיפּוֹל הַכִּלְלִי 'בְּגוֹף הַלְּאוּמִי' הֵינּוּ הַקְּמַת מְדִינָה, בְּנִיית צְרָכִי אוֹמָה עַל אֲדַמְתָּה, הַחֵל מֵהַדְּבָרִים הַנְּעִלִים בְּיוֹתֵר וְעַד הַפְּרָטִים הַפְּשׁוּטִים וְהַהֲכָרְחִים שֶׁל הַחַיִּים.

עֲזַבְנוּ אֶת הַחַיִּים הַמַּעֲשִׂיִּים, וְאֶת הַתְּבַרְרוֹת הַחֹשִׁים וְאֶת הַקְּשׁוֹר עִם הַמְּצִיאוֹת הַגּוֹפְנִית הַמוֹחֶשֶׂת, מִפְּנֵי יִרְאָה נְפֹלָה, מִפְּנֵי חֶסֶר אֲמוּנָה בְּקְדֻשַׁת הָאָרֶץ, "אֲמוּנַת זֶה סֵדֶר זָרְעִים - שְׂמֵאֲמִין בְּחַי הָעוֹלָמִים זוֹרְעִ".

הגלות - כחולי

בְּמִשְׁךְ שְׁנוֹת הַגְּלוּת לֹא יִכּוּלְנוּ לִבְנוֹת עוֹלָם מֵאוֹחַד שֶׁל חוֹמֵר וְרוּחַ, הַיּוֹת וְהֵינּוּ גוֹלִים מֵעַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא אַחַדוּתִית וְשִׁלְיָמָה בְּקִישׁוֹר שְׁבִין הַחוֹמֵר וְהָרוּחַ. בְּשֶׁל כֶּךָ עֲזַבְנוּ אֶת הַחַיִּים הַמַּעֲשִׂים וְלֹא בְּנִינוּ עוֹלָם אֲלֵטְרִנְטִיבִי לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. דְּבַר זֶה נִבַּע מִתְּכּוֹנַת הִירָאָה הַנְּפֹלָה שֶׁהִיא אַחַת הַמֵּאֲפִינִים שֶׁל הַגְּלוּת כְּמֵאֵמֶר הַכְּתוּב:

"וְהִבְאֵתִי מִרְף בְּלִבְכֶם בְּאַרְצַת אֲיִבֵיהֶם וְרִדְף אֶתְּם קוֹל עָלָה נְדָף וְנָסוּ מִנְּסַת חָרֵב וְנִפְלוּ וְאִין רִדְף" (וִיקְרָא פֶּרֶק כו, ל).

הִירָאָה הַזֹּאת מוֹנַעַת אוֹתָנוּ אֶת הַבְּרִיאוֹת שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. דְּבַר זֶה גֵרַם לָנוּ לֵאבֹד אֶת הַיְּכוּלֹת לִבְנוֹת וְלְהִתְחַבֵּר אֶל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹךְ תְּפִיסָה שֶׁל קְדוּשָׁה וְשֶׁל גְּאוּלָּה. חוֹסֵר הַנְּאֻמָּנוֹת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהַכְּנַתָּה, גֵרַם לָנוּ לְהִתְרַחֵק מֵהָעוֹמֵק שֶׁל בְּנִיין הָאֶרֶץ וְהַפְּרַחְתָּה, אֲשֶׁר הֵם חֵלֶק גְּדוֹל מִגִּלּוּי תְּהִלְכֵי הַגְּאוּלָּה בְּדוֹרָנוּ.

כָּל תְּשׁוּבַתָּנוּ תְּעָלָה בְּיַדְנוּ רַק אִם תְּהִיָּה, עִם כָּל הוֹד וְרוּחְנִיּוּתָהּ, גַּם תְּשׁוּבָה גְּשָׁמִית יוֹצְרֶת דָּם בְּרִיא, בְּשָׂר בְּרִיא, גוֹפִים חֲטוּבִים וְאִתְנִים, רוּחַ

מעלית לתחתית ומתחתית לעלית

אורות הקודש,
כרך א, פרק נד

אלדד פרי

התגלות מלמטה למעלה

העולם ולראות גם נסתרות, אך עיקר ההתגלות היא הזכות להיות "מעין המתגבר ונהר שאינו פוסק". הסיפורים אודות רוח הקודש של האר"י ז"ל חשובים, אך כתביו חשובים הרבה יותר.

לאחר אלפיים ושלוש מאות שנה מאז הפסקת הנבואה התרגלנו לחושך העצום שיש בעולם בהיעדר נבואה, עד שאנו כלל לא יודעים כיצד נראה העולם בהיותו עם גילוי שכינה. רבי חיים בן עטר ע"ה (בעל הפירוש "אור החיים" על התורה) אומר שהיעדר הנבואה ורוח הקודש, הוא קללה בפני עצמו מעבר לקללת הגלות (ראה: דברים, ח, ט).

על היהודי לשאוף לרוח הקודש שהיא דרגה נמוכה של נבואה, בעיקר עתה עם חזרתנו לארץ הקודש. מכאן, המוטיבציה של מרן הרב זצ"ל לדבר אודות כך בגלוי:

"דרכי ההשגות שונים הם בכללותם. יש שמתחלת ההכרה מדרך הרצאה רגילה, מאורח עולם ודרכם של בני אדם, בתכונת גופם, חושיותם ורגש נפשותם, או בדרך הגיון שכלם, והיא בוקעת ועולה, מקשרת סבה בסבה, מעין במעין, עד שהיא באה לידי התגלות עליונה, אשר ממנה ינהרו פלגי חכמה ודעת קדושים.

התגלות מלמעלה למטה

וישנה דרך שהפילוסופיה לא זכתה להכיר בכלל, לא זו היוונית הקדומה ובטח שלא הפילוסופיה החדשה: התגלות מלמעלה למטה, האפשרות הזו שאדם יקבל הארות מלמעלה,

ההבדל העיקרי שבין הפילוסופיה לבין חכמת הקודש היא ה-'התגלות'. הפילוסופיה היוונית האמינה שניתן להגיע לידי איחוד עם 'השכל הפועל', זאת באמצעות עלייה בסולם החכמה והמידות הטובות. ברור שאמונה זו מבוססת על אמונה מקורית שקדמה לה בכמעט אלף שנה, אמונת הייחוד היהודית. כבר הראנו שפיתגורס, שהשפיע על סוקרטס, שהשפיע על אפלטון שהשפיע על אריסטו, הושפע בעצמו מהיהודים, כפי שתיעדו היסטוריונים מהמאה הראשונה לספירה.

המחשבה להידבק במאציל העליון על ידי עבודה מלמטה למעלה, כתובה בפירוש בתורה:

"כִּי אִם שָׁמַר תִּשְׁמְרוּן אֶת כָּל הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנִי מִצְוֶה אֹתְכֶם לַעֲשׂוֹתָהּ לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם לְלַכֵּת בְּכָל דְרָכָיו וּלְדַבְּקָה בּו" (דברים, יא, כב).

הדבקות במאציל העליון מתוך עבודה משמעותית ועמוקה, היא הדרך הסלולה לכל המבקש ללכת במסילת הישרים.

הרב מבהיר כי הדבקות מולידה התגלות עליונה. התגלות זו באה לידי ביטוי בראש ובראשונה בפתיחת מעיין החכמה לאדם שזכה לכך. כפי שרבי מאיר מלמד במסכת אבות "ונעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק" (אבות, ו, א).

ידוע כי בעלי רוח הקודש שזכו להתגלות, זוכים גם להשתמש באור הגנוז בתורה, לדעת יותר על

ושבו יהא על האדם לעלות שלב אחר שלב, כך שבכל התגלות ילך השפע הרוחני שיבוא אליו מלמעלה ויגבר, הכל בהתאמה לדרך שעשה האדם מצידו, מלמטה.

מי שיתמיד בדרך זו יקבל את השפע הזה בשתי הדרכים המתוארות, זה שמופיע מלמטה למעלה וזה שמופיע מלמעלה למטה:

אבל יש גם כן, ששני הזרמים, זה ההולך מעילית לתחתית, וזה ההולך מתחתית אל עילית, שניהם בבת אחת פועלים את עז גבורתם, שני המעינות בבת אחת נפתחים, וזרמי קדושה וטהרה, יפעה ותפארת, הולכים בבת אחת, ממעל לתחת, להחיות שוכני עפר, ומתחת למעל, להוסיף נהרה בכל יפעת קודש, ולהעלות שפלים למרום. אז רוח הקודש מתגברת היא, ואומרת שירה, בגילת ורנן. ברכי נפשי את ד', אשרי אדם עוז לו כך מסלות בלבבם."

לשון הרב לא מותירה מקום לספק. הרב "מתרגם" אל היסוד הקבלי מ"ן - מיין נוקבין, ומ"ד - מיין דוכרין, למציאות שלנו, כהשגת החיבור לאורות העליונים. כל חכמת הקבלה עוסקת בעבודת האדם להעלות כמיהה, תהילה ובקשת שפע מלמטה למעלה, מעולמות בי"ע (בריאה, יצירה, עשייה) למלכות, ומהמלכות לזעיר אנפין, וממנו לאבא ואמא עילאין ומשם לאריך אנפין. הדרך הזו, מלמטה למעלה משפיעה בעולמות העליונים וגורמת לשפע מן האורות העליונים מלמעלה למטה. השפע הזה מתבטא בכל מה שקיים בעולם, החל מהשפע הרוחני וכלה בשפע הגשמי. כדי שלא נשיג חלילה את המטרה ההפוכה מזו שביקש הרב זצ"ל להשיג, "בתרגמו" את תורת המקובלים לשפה גלויה, לא נרחיב מעבר לכך.

מעבר למה שהשיג האדם בשכלו, איננה מוכרת לאדם שלא טעם טעמה של חכמת הקודש. ההתגלות העליונה, כשהיא באה מלמעלה, הרבה מעבר להשגותיו העצמיות של האדם קודם ההתגלות, היא בסיס האמונה היהודית. על פיה נתגלה הקב"ה לעולם ועל בסיסה בנו שתי הדתות הגדולות בעולם, הנצרות והאיסלאם, את יסודותיהן.

"ויש להפך, השגה הבאה בדרך התגלות עליונה, ממעמקי אצילות, ותוכני טהרה וקדושה עליונה שוטפים ועוברים, גלי הנשמה מתגברים ומעינותיה הולכים וזורמים ממקור הטהרה העליון, והשכל ההגיוני ורגשי הנפש, כח המדמה, והחושים, וכל ארחות ההכרה, באים וממשיכים להם פלגים מנחל עדנים זה, עד שבאים הדברים לגבולם ותחומם הם. ונמצא ששני הדרכים הללו מתחלקים הם, בין דרך ההכרה שמלמעלה למטה ובין דרך ההכרה שמלמטה למעלה, **בין אור ישר בין אור חוזר**".

בפרק הבא עוסק הרב באופן ישיר במושגים הקבליים "אור ישר" ו-"אור חוזר" ומביא פרשנות חדשה, המתרגמת את המשל הקבלי (שנטבע לראשונה על ידי רמ"ק) למציאות.

היחסים הדואליים שביניהם

כפי שראינו בפרק הקודם, אשר עסק בדואליות של ההליכה מימין לשמאל ומשמאל לימין, גם פה מסביר מרן הרב זצ"ל, כי ההתגלות איננה מופיעה להולך רק בדרך הראשונה או רק בדרך השנייה. על האדם לעשות את שלו ולעלות במעלות הסולם עד הדרגה הראשונה בה יקבל שפע עליון. שפע זה יעצים אותו וייתן לו את המטען ואת הדרך אל ההתגלות השנייה.

"אי-אפשר להשיג השגה ברורה"

כי-אם על-ידי ענוה"

(מידות הראיה, ענוה ה)

כיצד ללמוד תנ"ך?

(חלק א)

הרב אורי שרקי

מאז שפסקה הנבואה נוצרה בעייתיות מסוימת בלימוד התנ"ך, שכן אם אנו עוסקים בתופעה אנושית שכבר אינה קיימת - לא אמורה להיות לנו יכולת להבין ולו מושג אחד על בוריו. אם כן, כיצד הלימוד מתאפשר בסופו של דבר?

לשאלה זו שתי תשובות מרכזיות:

ראשית, חכמי ישראל הם תלמידיהם של אחרוני הנביאים. הם שימשו אותם וישבו לצדם בכנסת הגדולה, כך שקיימת חולייה המקשרת בין התקופות. יתר על כן: בניגוד לנטייה של חכמי אומות העולם לנתק את שכלם מהמסורת המיתולוגית של אבותיהם, חכמי ישראל השתמשו בשכלם על מנת לבאר באופן אינטלקטואלי את תכניה של החווייה הנבואית.

שנית, התנ"ך מדבר עלינו, על העם היהודי לדורותיו. עובדה זו מעניקה לנו קשר מיוחד לכתוב - בדומה לאדם שקורא ספר שנכתב על קורותיו. התרבות הנבואית פסקה, אבל הזהות הלאומית של עם ישראל היא המשך ישיר של הנבואה. שלא כמו המחקר האקדמי, שמפענח את התנ"ך בכלים מדעיים, חכמי ישראל מסתמכים על המסורת של האומה. קיים רצף של מסורת בין הדורות, והתנ"ך אמור להתפרש על ידי אותה מסורת שעוברת מאב לבן. כך, לדוגמה, אין לנו כל ספק בדבר זהותו של אותו "פרי עץ הדר" עליו מדברת התורה, על אף שמדובר במרחק של אלפי שנים, שכן כל דור ראה את הדור שקדם לו נוטל אתרוג בחג הסוכות. מסורת זו של האומה, שמעולם לא נקטעה, מסייעת רבות להבין את כוונת הכתוב, ועוד נשוב לכך להלן.

נקודת מוצא

נקודת המוצא ללימוד התנ"ך היא שאנו עוסקים בדבר ה', נבואה. התנ"ך אינו אוסף סיפורים ודברי חכמה, אלא גילוי של רצון הפונה אלינו, ומתוך אספקלריא זו אנו מסוגלים ללמוד גם על בעל הרצון. זוהי הנחת היסוד המדעית ללימוד התנ"ך. ביקורת המקרא, לעומת זאת, מבוססת על הנחת יסוד שונה ובלתי מוכחת שמקורו של התנ"ך אינו מן השמים, ולכן יש צורך לברר מי כתב אותו ומתוך אילו סיבות.

האם אנו רשאים להתבסס על הנבואה כהנחת יסוד מדעית? בהחלט, משום שהתרבות הנבואית היא נתון היסטורי עובדתי שגם אתיאיסט גמור מוכרח להודות בנכונותו. במשך תקופה ארוכה בהיסטוריה חיו אנשים שהיו ידועים כנביאים, ולא ניתן להכחיש זאת. ספקותיו של האתיאיסט אינם נוגעים לעצם קיומם, אלא רק לשאלה אם הנביאים דיברו אמת כאשר טענו שה' דיבר עמם.

הנבואה

הנבואה היא תופעה שנעלמה מן העולם מאז מותו של הנביא האחרון, מלאכי. אין מדובר בהשראה או ברגש פואטי, ואף לא ברוח הקודש ששרתה על גדולי ישראל במהלך הדורות. בלז פסקל, הפילוסוף הצרפתי, הגדיר את הנבואה כמצב בו האדם מדבר עם האלוה מתוך ודאות, אולם מהכתוב עולה שההגדרה היא הפוכה: הנבואה היא מצב ודאי שבו **הקב"ה מדבר עם האדם**.

זהות מקורית

לימוד התנ"ך מעניק לזהות הלאומית גם היזון חוזר, שכן אם התנ"ך מתאר את הזהות הלאומית שלנו, ניתן להיעזר בו על מנת לשחזר חלקים ממנה. במשך מאות שנות גלות הופיעה היהדות בהיסטוריה כ'דת', דבר שלא היה לו זכר בתקופת התנ"ך בה הזהות הייתה משפחתית-לאומית: בני ישראל, הקב"ה היה אלוהי הצבא ("צבאות"), אלוהי הממלכה ("אלוהי ישראל") ואלוהי המקדש שהיה בירת הממלכה ("יושב הכרובים").

בראשית היציאה לגלות הופיע השם 'יהודים', שעדיין נשא משמעות לאומית: 'אזרחי ממלכת יהודה שחרבה'. אך עם התקדמות הדורות התפוררה אותה זהות לאומית - שכן בלתי אפשרי לשמר תחושת שייכות לממלכה שכבר איננה - והזהות נבנתה סביב הקהילה הדתית. זהות זו בסופו של דבר אומצה על ידי חלקים מהאומה, שביקשו לראות בה חזות הכול. אבל דת עניינה מערכת יחסים של היחיד עם האלוהות, ואילו המסורת היהודית מדברת על פנייה של האלוהות לציבור, ורק מתוך כך ליחידים.

כתוצאה מהמרחק שנפער מהזהות המקורית נוצר הכרח לפרש את התורה על מנת לפרט את מטרותיה. הפירוש, שכמותו כתרגום, נכתב בשפה הארמית ונקרא 'הזוהר'. ככל שתקופת התנ"ך הלכה והתרחקה, הפך הזוהר להיות סוד. הזוהר מבטא את הריחוק שנוצר, ואכן אנו רואים שספר הזוהר מלא בביטויים של צער על הגלות וריחוק השכינה.

כך כותב גם הראי"ה קוק (אגרות הראי"ה ח"ב עמ' צא):

אמת הדבר, כי אין כמעט גם ספר-קבלה אחד שלא ידבר על דבר ארץ ישראל וגאולה, כי הקבלה כולה היא צפיית ישועה, כראוי לחכמה עליונה, שאינה מתפשרת עם ההווה הלוקי כי אם עולה היא ברוח ד' אל העתיד המתוקן הנהדר בקודש, וחכמי ישראל לא יוכלו לדבר בחזון אמת ונורא זה כי אם על ידי ארץ ישראל וגאולה. ראש לכל הלא בספר הזהר אין כמעט פרשה אחת שלא ידובר בה על דבר גאולה וארץ ישראל.

לכן אין זה מפליא שדווקא חכמי הקבלה הם אלה ששמרו על רגש לאומי בריא בכל הדורות. לימוד תנ"ך, שתכליתו חשיפה של זהותנו הלאומית המקורית, מכונה בפי חז"ל 'גילוי של הסוד' - פעולה שנאסרה בתקופת הגלות.

סגנון

התנ"ך כתוב רובו ככולו בסגנון של סיפור היסטורי. עובדה זו מלמדת אותנו את אחד מעקרונות היסוד במחשבתו של רבי יהודה הלוי - שאלוהי ישראל פועל בהיסטוריה ומתגלה דרכה. אולם ההתרחשויות השונות מובאות לשם מטרותיו של הקב"ה, ומטרות אלו לא תמיד מתאימות לגישה שבה היסטוריון מודרני מתעד את האירועים: עובדות צדדיות עשויות לעיתים להיות מובלטות, תוך התעלמות או דחיקה לצד של התרחשות מרכזית, במטרה להצביע על הנהגה אלוהית ייחודית.

נביא לכך שתי דוגמאות:

הראשונה היא ספר דברי הימים כולו. בספר זה מתוארים כל הדורות מאדם הראשון ועד כורש מלך פרס, אבל כלל לא מופיעים בו החטאים והכישלונות. מי שילמד רק את ספר דברי הימים כלל לא ידע על חטאי אדם הראשון ודור המבול, על הירידה למצרים והיציאה ממנה, על חטא העגל או מעשה דוד וכת שבע. הסיבה לכך היא שבספר דברי הימים מתגלה ההיסטוריה במימד של 'לכתחילה', ללא הסיבוכים והנפילות.

דוגמה נוספת היא כיבוש ממלכת יהודה על ידי שישק מלך מצרים, המתואר בספר מלכים א (יד, כה). מעדויות היסטוריות-ארכיאולוגיות ידוע לנו כיום שאף ממלכת ישראל נכבשה על ידי שישק, אולם אין לכך כל רמז בתנ"ך. התנ"ך מתאר את ההנהגה האלוהית כלפי ממלכת יהודה באותה העת, ואין לו כל עניין להביא עדויות על אודות אירועים - גדולים ככל שיהיו - שעשויים לעניין היסטוריון או ארכיאולוג מודרני.

עיסוק בריא בחומר

מידת ברית, פיסקה ב,
מידות הראיה

הרב יצחק זאגא

יש מי שצריך להיזהר

אמנם לפי ערך פגם הברית כן יהיה קשה לו, גם בעת התחלת תשובתו, להיות עסוק בעניני חמירות, ואפילו לתכלית טוב, כי כל דבר קטן יבלבל רעיונו.

אך מי שפגם בבריתו, לפי עצמת הפגם, כך יקשה עליו המפגש עם עולם החומר, גם אם כבר התחיל את תהליך תשובתו. כל עיסוק בחמירות, גם אם יבוא ממקום טוב ולתכלית טובה, יהיה מאיים בעבורו. משום שכל דבר קטן, כל רמיזה יצרית ולו הקטנה ביותר, תסעיר ותבלבל את מחשבותיו. היציבות הרוחנית והשלווה הנפשית ממנו והלאה.

להכיר את חי העולמים

על כן התיקון האמתי בזה הוא להיות עסוק בעמקי חכמה ודעת אלהים, דהיינו עמקי דברי הגדה, שמתוך כך הוא מכיר את מי שאמר והיה העולם.

הפתרון של מי שפגם בבריתו, ואיבד זמנית את הקשר הטבעי והפשוט אל הקדושה, מונח בבחירה. בחיבור עמוק אל הקודש מתוך לימוד והכרה. התיקון האמתי שלו הוא, להיות עסוק בעמקי חכמה ודעת אלוקים, לימוד אמונה ופנימיות התורה, עמקי דברי הגדה, עד שמתוך כך יתחיל להכיר בכירור גמור, את מי שאמר והיה העולם, את מי שמחיה את המציאות העולמית בכל רגע ורגע. זאת משום, שאם יפתח עיניים כאלה, שיודעות לראות בכל דבר חמרי, את שורשו הרוחני, את המאמר האלוקי

ב. מי שבריתו שלם יכול להתרחב בארחות חיים ג"כ בחמירות מרובה, מבלי שתבלבל אותו מתוך כך מחשבה מטרדת.

אמנם לפי ערך פגם הברית כן יהיה קשה לו, גם בעת התחלת תשובתו, להיות עסוק בעניני חמירות, ואפילו לתכלית טוב, כי כל דבר קטן יבלבל רעיונו.

על כן התיקון האמתי בזה הוא להיות עסוק בעמקי חכמה ודעת אלהים, דהיינו עמקי דברי הגדה, שמתוך כך הוא מכיר את מי שאמר והיה העולם. ומתוך גודל שפע הדעת, שיחול עליו תמיד, יוכל ג"כ לצאת לפעמים מעיוניו ולעסוק בענינים מעשיים וצרכים חמריים, הכל לפי ערך תקון תשובתו.

לא מתבלבל מהחמירות

מי שבריתו שלם יכול להתרחב בארחות חיים ג"כ בחמירות מרובה, מבלי שתבלבל אותו מתוך כך מחשבה מטרדת.

מי ששמר על שלמות בריתו, וזכה למידת ברית, זוכה הוא לחבור יציב אל הקדושה. חיבור שכזה, אינו מתערער כתוצאה ממפגשו עם העולם החמרי. התקפות היצר אצלו, הן מאד חיזוניות, ומוכרות לו בתור שכאלה. על כן אינו ממחר להתרגש מהחמירות. היא אינה מסעירה אותו ואינה מבלבלת אותו במחשבות טורדניות. הוא יציב ורגוע. על כן, יכול הוא להתרחב בארחות חייו המעשיים, אף בחמירות מרובה, מבלי כל חשש.

אלא כח המושך שפע פנימי, שמחבר את האדם בדקות חיים לד'. הלומד הפנימי, זוכה לגדלות רוחנית השופעת לתוכו בדעת הפנימית. ככל שיעמיק ויתמיד כך יחול עליו גודל שפע הדעת בקביעות תמיד. לזה קוראים ישוב הדעת. הושבת שפע הדעת האלוקית על האדם באופן קבוע.

כשיזכה השב בתשובה לישוב הדעת, הרי שמתוך גודל שפע הדעת שיחול עליו תמיד, יוכל גם כן לצאת לפעמים מעיוניו ולעסוק בענינים מעשיים וצרכים חמריים, מבלי לחשוש מפגם הברית ונזקיו, מסערות היצר וגשמיות החומר. עד כמה יוכל לצאת לעולם החומר מבלי לחשוש? הכל תלוי לפי ערך תשובתו. ככל שיהיה שקוע יותר ומחובר יותר לדעת תורה הפנימית, ככל שתיקבע בו הדבקות בד', ותתפתח בו יכולת ההבטה הבהירה הרואה את אור ד' בכל דבר אפילו חומרי, כך יוכל לעסוק יותר ויותר בעולם החומר, בקדושה ובטהרה.

מדבריו הקדושים של מרן הרב אנו לומדים, שלימוד אמונה ופנימיות התורה, הכרחי לכל השב בתשובה, ולכל מבקש לחיות חיי קדושה. ובעבור דורנו - הזוכה לחיות בארץ ישראל ולעסוק בחומריותה הקדושה - יש ללימוד זה חשיבות כפולה ומכופלת.

- - -

תיקון טעות

במאמר 'תורה ונשמה', נפלה טעות בציטוט דברי הרב קוק, בענין חשיבות ההערכה העצמית, והזהירות מעונה פסולה וחששות מוגזמים מגאווה, שעלולים לדכא את הנשמה. להלן הציטוט הנכון:

צריך האדם להכיר.. אם נוצר לגדולות, אל יבהל מפני עוון של גאווה... אדרבה, מפני עונו פסולה, המדכאת את הנשמה, ומששטשת את האור האלהי שבנפש, צריך להזהר הרבה יותר. (אורות הקודש ג', עבודת הקודש טז')

המהווה ומחיה אותו, אז יותר לא תבלבל אותו, המציאות החמרית. כי בכל דבר חמרי שיביט, יראה את אור ד', המאיר בפנימיות הדבר.

על הדרך הקדושה הזו לתיקון המפגש עם החומר, לא רק למי שפגם בכריתו, אלא גם כאשר לצדיקים החיים בארץ ישראל, ופוגשים את חומריותה הקדושה, כתב הרב:

את הרוחניות אין מתקנים בדורנו כי אם במילוי הגשמיות. הכחות הגשמיים של תלמידי חכמים, שנקלט יפה אור הקודש בלבבם, מוכרחים לחזק. ואי אפשר לכחות גשמיים שיתחזקו ולא יורידו את הערך הרוחני והמוסרי ממעלתו, כי אם כשהאורה המחשבתית תהיה גדולה עמוקה ורחבה. וזה אי אפשר כי אם כשהעסק ברזי תורה יהיה גדול ומזהיר. וכחות החומר, ומחשבות ורגשות חמריות, יתאמצו, על ידי כל המכשירים, שהם מתחזקים בהם, להיות בסיס לקודש (אורות הקודש חלק א', חכמת הקודש קכח').

אומר לנו הרב, בדורנו דור של השיבה לארץ ישראל, אין מתקנים את הרוחניות אלא עם הגשמיות. לא בריחה מגשמיות, כדרכם של המסתגפים בחוץ לארץ, תתקן את הרוחניות, אלא דוקא החיבור לגשמיות, כשהוא נעשה נכון. אמנם דרך העולם, שחיזוק הכוחות הגשמיים מוריד את הערך הרוחני והמוסרי, אבל מי שעוסק ברזי תורה, משנה את המשוואה הזו, והופך את החיזוק הגשמי הארץ ישראלי, למנוע של צמיחה רוחנית.

זוהי אם כן הדרך לחיי חמריות שנעשים בסיס אל הקודש, לא רק בעבור הפוגם בכריתו, אלא בעבור כל ישראל. אך כשמדובר במי שסובל מפגם הברית, זוהי הנוסחה לחיי חומר בטוחים ומתוקנים.

ישוב הדעת

ומתוך גודל שפע הדעת, שיחול עליו תמיד, יוכל ג"כ לצאת לפעמים מעיוניו ולעסוק בענינים מעשיים וצרכים חמריים, הכל לפי ערך תיקון תשובתו.

לימוד חכמת הקודש איננו רק ענין שכלי

הרב אברהם יצחק הכהן קוק והרב יוסף חיים זוננפלד

בהנחת אבן הפינה לשיבת "חיי עולם" בעיר העתיקה

הרב צוריאל חלמיש

של הישיבה החסידית "חיי עולם" בעיר העתיקה, מעמד שנפתח בשעה 11 בבוקר ביום ז' דחנוכה, ב' בטבת שנת תרפ"ז (שלהי 1926).

בחוברת 'זאת תורת הבית' שהוציא לאור המוסד לאחר כשנתיים התכבד המוסד בציינו כי במעמד זה נכחו "הרב הראשי הגאון מוהרא"י הכהן קוק שליט"א, והגאון מוהרי"ח זאנענפעלד שליט"א". עוד השתתפו בחגיגה רבני העיר ודייניה, אדמו"רים, ראשי המוסד - בראשם ראש הישיבה הרב ירוחם פישל ברנשטיין (ר' פישל דיון, ממקימי הרבנות הראשית), ר' שמואל אהרן וובער (ידוע כשזורי, מזכיר הרבנות הראשית), הנדיב רובינשטיין ורעייתו, בא-כוח מושל ירושלים, קונסול ארה"ב, תזמורת בית חינוך עיוורים ועוד. את המעמד איבטחו שוטרי משטרת המנדט הבריטי.

הרבנים התיישבו תחילה, זה לצד זה, ברחבה התחתונה של הישיבה הסמוכה לרחוב חברון. בין העומדים הצפופים ניתן לזהות את הראי"ה וריח"ז ישובים במרכז. מימין לראי"ה יושב ככל הנראה הנדיב רובינשטיין או קונסול ארה"ב,

שתי תמונות ישנן בידנו, מפורסמות ונפוצות, בהן נראים הראי"ה קוק, רבה הראשי של ארץ ישראל ורבה של ירושלים, ולצידו הרי"ח זוננפלד, רבה של העדה החרדית בירושלים (ולכל תמונה שתי גירסאות שצולמו זו אחר זו).

הידידות וההערכה האישית בין שני גדולי תורה אלה ידועה היטב, כשבצדה מחלוקת נוקבת בסוגיות מפתח. למעשה, סביב ריח"ז עמדו דמויות שונות שחלקן מנעו ממנו להביע את מלוא הערכתו לראי"ה ולמתן את הפעולות האלימות של אחדים מחבריו עדתו, אולם הראי"ה - אשר העיד על עצמו "מזרעא דאהרן קא אתינא, שחסד היא פעולתו, והשלום מידתו, והאמת סגולתו, וכל ישעו והפצו היא צפיית ישועת גוי קדוש, ורוממות קרנו על הר קדשו" (אגרת תקכב) - טרח ומצא נתיבות שלום באירועים ובמפגשים שונים, כדרךם של ת"ח להרכות שלום בעולם.

האירוע החגיגי בו צולמו ארבע התמונות - שתי תמונות ועוד שתי תמונות, שצולמו כל צמד באותו מיקום (להלן הבאנו תמונה אחת מכל מקבץ) - הוא הנחת אבן הפינה לקומה העליונה

ימים מכשיר כבד וגדול העומד על חצובה - על גג הבניין, ומאותו מיקום צילם את שני מקבצי התמונות.

בשולי הדברים נעיר כי בתמונות שלפנינו מונחים על שולחן הרבנים חותמות וכן "ספר הזהב" של המוסד. באותו יום כתב הראי"ה בספר הזהב את הדברים הבאים (וזאת תורת הבית, הוצאת ישיבת חיי עולם תרפ"ט, עמ' 56):

בעז"ה, ז' חנוכה תרפ"ז ירושלים עיה"ק תובב"א,

בשמחה פנימית הננו בזה להודות לד' חסדו, אשר זכנו לראות בהרחבת אהלה של תורה ויראה טהורה, בתוספת הבנין הקדוש להשיבה הקדושה והת"ת ובית תבשיל ליתומים חיי עולם, המתנוססים לתפארת מול מקום מקדשנו מהרה יבנה. תחזקנה ידי הבונים וכל התומכים והמסייעים להגדיל את הבית הגדול וכבודו, יזכו לראות בשמחת בנין שלם בב"א, כנפשם היקרה ונפש מברכם באהבה מהר הקודש מירושלים,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

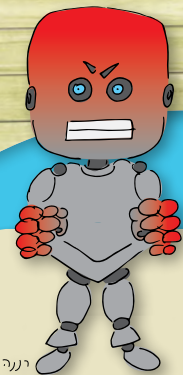
בסמוך לדברי ההמלצה של הרב, עליהם חתמו ממלא מקום מושל ירושלים וקונסול ארצות הברית, הוסיף הרב זוננפלד דברים קצרים, כדרכו:

"ויהי נועם וכו', ויזכו לברך על המוגמר ובתוך כך נזכה לביאת משיח צדקנו בב"א, וכל בנין וכו'. כעתירת המחכה לישועה קרובה, הק' יוסף חיים זאנענפעלד".

ומימין לו רבי אריה ליב ליפשיץ האדמו"ר מאפטא (מחבר "שועת הארי"; על ספר זה נדפסה הסכמת הראי"ה - הסכמות הראיה, מהדורת בית הרב, ס' קפח - שנכתבה ביום ה' חשון תרפ"ז, סמוך ונראה למעמד זה). ייתכן שמשמאל לריח"ז יושב רבי שמעון בידרמן האדמו"ר מלעלוב, ושמא משמאל לו האדמו"ר מרחמיסטריווקה. לפני השולחן עומד ר' שמואל אהרן ובר, מזכיר הרב, שפתח את האירוע ובהמשך תרגם מאנגלית את דברי הקונסול. מאחור ניתן לראות את תזמורת בית חינוך עיוורים.

בחצר הבניין נשאו הרבנים והאישים דברים קצרים, אחריהם פתחה התזמורת ועמה החזן משה לרמן בניגון "פתחו לי שערי צדק אבוא בם אודה י-ה, אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה". לאחר מכן עלו המשתתפים אל גג המבנה המשקיף אל מקום המקדש, שם הונחה אבן הפינה לקומה החדשה. שוב התיישבו הרבנים קוק וזוננפלד זה לצד זה, כשמשמאלם האדמו"ר מאפטא אשר נשא את דבריו על גג הבית, והצטלמו בשנית. לבסוף שבו וירדו הרבנים והאישים אל הישיבה לטעימה קלה ו"הרמת כוסית" וחתמו בכך את המאורע.

מי שהנציח את הרבנים היושבים זה לצד זה הוא הצלם הירושלמי הנודע צדוק בסן. לפי זווית התצלום אפשר לשערי שבסן הקדים מחשבה למעשה, מראש העמיד את מצלמתו - באותם

יער

באור צעיר

בראי"ה ובהתבוננות פנימית

זבוא ההרא

בין עבדות
לחירות
(חלק ב')

לעשות את השינוי הזה. "זה אני". עם ההרגלים, המחשבות וכל מה שבאמצע...

כמאמר הקודם עמדנו על ההבדל שבין עבד ובן חורין. ראינו שההבדל אינו תלוי בהכרח במעמדו של האדם, אלא בעיקר במה שמתחולל בנפשו פנימה.

העבד - הפועל על פי דעותיו ורצונותיו של מישהו אחר, ולעומתו בן החורין - החי חיים של חירות, חיים שמשמעותיים עבורו, חיים שהוא בוחר בהם. היום, נדבר על עבדות נוספת, עבדות שכולנו שקועים בה. עבדות ההרגל.

"העקשנות לעמד תמיד בדעה אחת, ולהתמך בה בחבלי החטאת שנעשו למנהג, בין במעשים בין בדעות - היא מחלה הבאה מתוך שקוע בעבדות קשה שאינה מניחה את אור החרות של התשובה להאיר בעצם חילה" (אורות התשובה ה, ה).

הרב משווה בין התשובה לחירות. למה? בגלל שחזרה בתשובה היא היכולת להשתחרר ממה שהיינו עד היום, ולהתחיל דף חדש.

הרבה פעמים אנחנו לא מאמינים שאפשר

הרב מסביר שהמחשבה הזאת היא בעצם - עבדות. אנחנו משועבדים למעשים או למחשבות על עצמנו או על העולם, כמו עבד שרגיל לחיות תחת מרותו של אדם אחר, אנחנו כבר לא מאמינים שאפשר אחרת, שנוכל לצאת מהדימוי שנתנו לעצמנו (או מאמינים בדימוי שמישהו אחר נתן לנו...). או ממעשים שאנחנו רגילים לעשות.

הרב מסביר שתשובה (שכמובן לא שייכת רק לחודש אלול...) היא למעשה - היציאה לחופשי:

"כי התשובה היא שואפת להפך מקורי, אמת, שהוא החפץ הא-להי שאין עמו שום עבדות" (שם).

חג החירות הוא הזדמנות לצאת לחופשי, לעזוב את המחשבות והמעשים שהם לא אנחנו. ולהתחיל מחדש.

שיהיה לכולנו חג חירות שמח!

מוזמנים לשאול ולהגיב בכל עניין.

omerymh@gmail.com דואר דיגיטלי

חידה ?

'ניגודים קיצוניים' - שלמדנו בפרשת הצרעת:
- בין הגבוה - לנמוך (הארז והאזוב)
- בין הזרז - ל'איטי' (הציפורים והתולעת)
- הדומם - שהוא 'חי' (מים חיים)
מצא בפרשה עוד 5 ניגודים.

התשובה לחידה הקודמת:
מילת הכינוי היא: "אות"
שהרי התורה קוראת: לשבת-אות;
לברית-אות ולתפילין 'אות'.

אורחים לשבת

הרב יוחנן פריד יו"ר "בית הרב"

על חייו ודמותו של מרן הרב זצ"ל קראתי בהתפעלות בפרקי "האיש נגד הזרם" שחיבר הרב שמואל אבידור ז"ל, שנתפרסמו אז בשבועון 'פנים אל פנים'.

ממש באותו הזמן - פגשתי את מו"ר הרב צבי יהודה זצ"ל בחגיגת בר המצוה של חברי הטוב, שהיה אחיינו, יהודה פריידנברג נ"ו - אשר התקיימה ב"בית הרב". כמעט ולא האמנתי: האגדה הייתה חיה ממש לנגד עיניי! אבל רק בגיל יח שנים זכיתי להיכנס וללמוד בישיבה, וכשם שאמר לי אז הרצ"ה: "לישיבה - יש רק 'דלת כניסה' ואין לה 'דלת יציאה'..." ואכן, מאז ועד היום, ולעולם, תדבק נפשי בם ובתורתם...

פזמון חדש בפרי מלודי

זה לא קורה פעמים רוכשים דירה במליון מאתיים ומקבלים שכ"ד לשנתיים!

גם קונים דירה מדהימה
מ-^{החל}
1,200,000 ש"ח

וגם מקבלים
שכר דירה לשנתיים

דירות 3 ו-4 חדרים, פרויקט פרי מלודי ממוקם בלב רמלה המתחדשת, בקרבת מוסדות חינוך ומרכזים מסחריים וממוקם בסמוך לרכבת ולצירי תנועה מרכזיים, כ-15 דקות מתל אביב.

פרי מלודי
מקבצת אלוד פרי

*5066

PERI
Melody

בכפוף לתקנון החברה. הדמיה להמחשה בלבד. ט.ל.ח.

BEIT
HARAV
BOOK

'בית הרב' | וזאת לראי"ה (ע"ר)

רח' הרב קוק 9 ירושלים 9131002. טל' 02-623-2560

www.beit-harav.org.il

beitharavkook@gmail.com

אורות אברהם
מוסיפים אור

רח' גולדה מאיר 7, קומה 1, בית עליאש. נס ציונה

www.orotavraham.com

052-388-3322

timor@eldadperi.co.il

יוצא לאור ע"י 'אורות אברהם' בשיתוף ישיבת ההסדר והגרעין התורני ראשון לציון ו'בית הרב' ירושלים ת"ו

עריכה: הרב יוחנן פריד | עימוד ועיצוב: סטודיו דראור

מדור הילדים ואור צעיר: כתיבה ועריכה: אביטל לוי והרב עומר דוידוביץ', איור: רגנה אנסבכר. ייעוץ פדגוגי - ד"ר רונאל עטייה ('אורות ישראל')